

ТЕМА 5 Санація підприємств у судовому порядку

1. Загальна характеристика судової санації.
2. Сутність та значення мирової угоди при санації.

1. Загальна характеристика судової санації

Господарський суд за клопотанням комітету кредиторів (не більше 7 осіб) у строк, що не перевищує строку дії процедури розпорядження майном, приймає рішення про проведення санації боржника.

Перші збори кредиторів вважаються повноважними, якщо на них присутні кредитори, що мають не менше ніж дві треті голосів. Наступні збори вважаються повноважними у разі присутності на них кредиторів, що мають більше половини голосів.

На перших зборах кредиторів обирається комітет кредиторів.

Особа, яка бажає взяти участь у санації боржника (інвестор), має право ознайомитися з його майном і фінансовим станом безпосередньо у самого боржника, на що не потрібна окрема згода кредиторів.

Санація запроваджується на строк не більше шести місяців, але за клопотанням комітету кредиторів чи керуючого санацією або інвесторів цей строк може бути продовжений ще до дванадцяти місяців або скорочений.

З дня винесення ухвали про санацію настають важливі правові наслідки, серед яких основним є припинення повноваження органів управління боржника (керівника підприємства, його органів) - управління боржником переходить до керуючого санацією.

Комітет кредиторів бере участь в ухваленні рішення про погодження кандидатури керуючого санацією, вибір інвестора (ів), схвалення плану санації боржника.

Після відкриття процедури санації суд призначає керуючого санацією.

Органи управління боржника протягом трьох днів з дня прийняття рішення про санацію та призначення керуючого санацією зобов'язанні забезпечити передачу керуючому санацією бухгалтерської та іншої документації боржника, печаток і штампів, матеріальних та інших цінностей.

Кандидатури на виконання функцій керуючого санацією та інвестора (ів) можуть бути запропоновані комітету кредиторів будь-яким із кредиторів.

Прийнявши справи по управлінню підприємством-боржником, керуючий санацією отримує право самостійно розпоряджатися майном боржника з урахуванням обмежень, що передбачені законодавством про банкрутство. Він також може укласти від імені боржника цивільно-правові угоди, включаючи мирову угоду.

Керуючий санацією зобов'язаний прийняти в господарське відання майно боржника та організувати проведення його інвентаризації, організувати ведення бухгалтерського і статистичного обліку та фінансової звітності, відкрити спеціальний рахунок для забезпечення проведення санації та розрахунків з кредиторами.

Крім того, керуючий санацією здійснює заходи щодо стягнення дебіторської заборгованості перед боржником, може заявляти в установленому порядку заперечення щодо заявлених до боржника вимог кредиторів, розглядає вимоги кредиторів щодо зобов'язань боржника, які виникли після порушення справи про банкрутство у процедурі розпорядження майном боржника та санації.

Керуючий санацією може бути звільнений господарським судом від виконання повноважень керуючого санацією за його заявою, при анулюванні отриманого ним

свідоцтва про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого. У разі невиконання чи неналежного виконання керуючим санацією своїх обов'язків він може бути звільнений на підставі рішення комітету кредиторів. При цьому комітет кредиторів повинен запропонувати замість нього іншу кандидатуру.

Значні угоди та угоди, щодо яких є заінтересованість, укладаються керуючим санацією тільки за згодою комітету кредиторів. Значними угодами визначаються угоди щодо розпорядження майном боржника, балансова вартість якого перевищує один відсоток балансової вартості активів боржника на день укладання угоди.

Керуючий санацією у тримісячний строк з дня прийняття рішення про санацію має право відмовитися від виконання договорів боржника, укладених до порушення провадження у справі про банкрутство, не виконаних повністю або частково, якщо:

- виконання договору завдає збитків боржнику;
- договір є довгостроковим, строк якого є більший за рік або розрахований на одержання позитивних результатів для боржника в довгостроковій перспективі;
- виконання договору створює умови, що перешкоджають відновленню платоспроможності боржника;

Законодавством про банкрутство передбачено, що сторона договору, щодо якого прийнято рішення керуючим санацією про відмову від його виконання, має право в тридцяти денний строк з дня прийняття рішення керуючим санацією вимагати в установленому порядку відшкодування збитків, яких було завдано у зв'язку з відмовою від виконання договору.

У процедурі судової санації керуючий санацією розробляє план санації боржника.

Протягом трьох місяців з дня винесення ухвали про санацію боржника керуючий санацією, зобов'язаний подати господарському суду розроблений та схвалений комітетом кредиторів план санації боржника. У разі наявності інвесторів план санації розробляється та погоджується за участю інвесторів.

План санації боржника попередньо погоджений з боржником, керуючий санацією повинен подати на затвердження комітету кредиторів. План санації вважається схваленим, якщо він підтриманий на засіданні комітету кредиторів більш як половиною голосів кредиторів - членів комітету кредиторів.

Комітет кредиторів може прийняти одне з таких рішень: – схвалити план санації та подати його до господарського суду; – відхилити план санації і звернутися до господарського суду з клопотанням про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури; – відхилити план санації, звернутися до господарського суду з клопотанням про усунення арбітражного керуючого від виконання ним обов'язків керуючого санацією та про призначення нового керуючого санацією. Зазначене рішення має містити дату скликання чергового засідання комітету кредиторів для розгляду нового плану санації.

Керуючий санацією повинен письмово повідомити членів комітету кредиторів про дату і місце проведення засідання комітету і за два тижні до проведення засідання кредиторів надає можливість попередньо ознайомитися з планом санації.

Схвалений комітетом кредиторів план санації та протокол засідання комітету кредиторів подаються керуючим санацією в господарський суд на затвердження у строк не пізніше п'яти днів з дня проведення засідання комітету кредиторів.

Якщо хтось із кредиторів не погодився з планом санації або голосував проти порядку і строків погашення заборгованості, передбачених у плані санації, це викладається у протоколі засідання комітету кредиторів як особлива думка кредитора

(ів).

Господарський суд затверджує план санації боржника, після чого він стає програмою дій учасників у справі на період відновлення платоспроможності підприємства-боржника. Якщо заходи, передбачені планом санації, розраховані на більший строк, ніж початково встановлений, господарський суд може подовжити строк санації.

План санації протягом семи днів від дня прийняття комітетом кредиторів рішення про його схвалення затверджується всіма забезпеченими кредиторами. Якщо будь-хто із забезпечених кредиторів заперечує проти погодження плану санації, інші забезпечені кредитори можуть прийняти одне з таких рішень: про виділ забезпечених речей із майна боржника, їх продаж на аукціоні та задоволення вимог такого кредитора за рахунок отриманих від продажу коштів; про викуп боргу відповідно до відомостей реєстру вимог кредиторів. Якщо всі забезпечені кредитори заперечують проти погодження плану санації, інші кредитори можуть прийняти одне з таких рішень: про виділ забезпечених речей із майна боржника, їх продаж на аукціоні та задоволення вимог забезпечених кредиторів за рахунок отриманих від продажу коштів; про викуп боргу відповідно до відомостей реєстру вимог кредиторів.

Керуючий санацією здійснює контроль за виконанням плану санації і щоквартально звітує перед комітетом кредиторів про хід його виконання.

Якщо протягом шести місяців з дня винесення ухвали про санацію в господарський суд не буде подано плану санації боржника, господарський суд має право прийняти рішення про визнання боржника банкрутом і розпочати ліквідаційну процедуру.

За п'ятнадцять днів до закінчення санації керуючий санацією зобов'язаний надати зборам кредиторів письмовий звіт і повідомити їх про час і місце проведення зборів.

Звіт керуючого санацією повинен містити:

- баланс боржника на останню звітну дату;
- рахунок прибутків і збитків боржника;
- відомості про наявність у боржника коштів, які можуть бути спрямовані на задоволення вимог кредиторів боржника;
- відомості про дебіторську заборгованість боржника на дату подання звіту та про нереалізовані права вимоги боржника;
- інші відомості про можливості погашення кредиторської заборгованості.

До звіту керуючого санацією додаються реєстр вимог кредиторів і, за наявності, скарги кредиторів, які голосували проти прийняття зборами кредиторів рішення або не брали участь в голосуванні. Звіт керуючого санацією підлягає затвердженню господарським судом.

Одночасно зі звітом керуючий санацією вносить на збори кредиторів одні із таких пропозицій:

- про довгострокове припинення процедури санації у зв'язку з відновленням платоспроможності боржника;
- про укладання мирової угоди;
- про продовження процедури санації;
- про визнання боржника банкрутом і початок ліквідаційної процедури.

Звіт керуючого санацією повинен бути розглянутий комітетом кредиторів не пізніше десяти днів від дати його надходження та не пізніше закінчення строку процедури санації, визначеного в плані санації.

Звіт керуючого санацією, розглянутий комітетом кредиторів, і протокол засідання

комітету кредиторів не пізніше п'яти днів після дати проведення засідання комітету кредиторів надсилаються до господарського суду. Господарський суд оформляє своє рішення ухвалою.

Затвердження господарським судом звіту керуючого санацією є підставою для винесення господарським судом ухвали про припинення провадження у справі про банкрутство.

За наявності клопотання зборів кредиторів про визнання боржника банкрутом і початок ліквідаційної процедури, а також у разі відмови господарського суду в затвердженні звіту керуючого санацією чи неподання такого звіту у призначений строк, господарський суд може визнати боржника банкрутом і розпочати ліквідаційну процедуру.

Якщо зборами кредиторів не прийнято жодного із зазначених вище рішень або таке рішення не подано в господарський суд до дня закінчення процедури санації чи виникнення підстав для її дострокового припинення, господарський суд розглядає питання про визнання боржника банкрутом і оголошує про початок ліквідаційної процедури.

2. Сутність та значення мирової угоди при санації

Для реалізації плану санації підприємство повинно бути на певному відрізку часу звільнене від виконання платіжних зобов'язань перед кредиторами. Цього можна досягти шляхом мирової угоди.

Мирова угода - це домовленість між боржником і кредиторами стосовно відстрочки та/або розстрочки, а також прощення (списання) кредиторами боргів боржника, яка оформляється шляхом укладення угоди між сторонами.

Мирова угода може бути укладена на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство, у тому числі й після визнання боржника банкрутом (на стадії ліквідації боржника).

Мирова угода укладається у письмовій формі.

Крім того, для мирової угоди законодавством про банкрутство передбачені спеціальні умови надання законної сили - мирова угода повинна бути затверджена господарським судом, про що виноситься окрема ухвала. Про дату розгляду мирової угоди господарський суд повідомляє сторони такої угоди.

Мирова угода укладається щодо вимог всіх кредиторів, за винятком зобов'язань з виплати заборгованості із заробітної плати перед працюючими та звільненими працівниками банкрута, грошових компенсацій за невикористані дні щорічної відпустки та додаткової відпустки працівникам, які мають дітей, інших коштів, належних працівникам у зв'язку з оплачуваною відсутністю на роботі, а також вихідної допомоги звільненим працівникам банкрута, включаючи відшкодування кредиту, отриманого на такі цілі; витрат, пов'язаних з провадженням у справі про банкрутство в господарському суді, включаючи витрати на роботу ліквідаційної комісії, оплату праці арбітражних керуючих; витрати арбітражного керуючого, що пов'язані з утриманням і збереженням майнових активів банкрута; оплату державного мита; витрати на публікацію будь-яких оголошень у справі про банкрутство; на проведення аудиту, якщо аудит проводився за рішенням господарського суду.

Не підлягає прощенню (списанню) за умовами мирової угоди заборгованість із сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інше

соціально страхування, невикористаних та своєчасно не повернутих коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

Від імені боржника мирову угоду у процедурі розпорядження майном укладають сам боржник-підприємець, керівник боржника, повноваження якого як законного представника визначні у статутних документах відповідної юридичної особи, чи арбітражні керуючі у процедурі судової санації та ліквідації. У процедурі санації такою особою є керуючий санацією, а у ліквідаційній процедурі - ліквідатор.

Від імені кредиторів рішення про укладання мирової угоди приймається комітетом кредиторів. Таке рішення приймається простою більшістю голосів кредиторів - членів комітету. Необхідною умовою затвердження мирової угоди визначається наявність письмової згоди на її укладання кредиторів, вимоги яких забезпечені заставою (забезпечених кредиторів), процедура схвалення така ж як і при санації. Підписує мирову угоду від імені кредиторів голова комітету кредиторів.

Від імені державних органів, які мають право брати участь у справі про банкрутство з боку кредиторів, мирову угоду підписує керівник відповідного органу за місцезнаходженням боржника.

Протягом п'яти днів з дня затвердження господарським судом мирової угоди керуючий санацією або ліквідатор повідомляє про це орган або посадову особу органу, до компетенції якого належить призначення керівника (органів управління) боржника, у разі потреби забезпечує проведення зборів чи засідання відповідного органу та продовжує виконувати повноваження керівника (органів управління) боржника до призначення в установленому порядку керівника (органів управління) боржника.

Після затвердження господарським судом мирової угоди, вона стає обов'язковою для боржника (банкрута) та кредиторів. Одностороння відмова від мирової угоди не допускається.

Для захисту прав кредиторів Законом про банкрутство встановлено, що для кредиторів, які не брали участь в голосуванні або проголосували проти укладання мирової угоди, не можуть бути встановлені умови гірші, ніж для кредиторів, які висловили згоду на укладання мирової угоди, вимоги яких віднесені до однієї черги.

У законодавстві про банкрутство передбачені певні випадки, коли укладення мирової угоди ініціюється арбітражним керуючим (санатором, ліквідатором). Так, якщо у процедурі санації (ліквідації) грошових коштів недостатньо для задоволення вимог кредиторів у повному обсязі, арбітражний керуючий пропонує кредиторам укласти мирову угоду.

Крім відстрочки та/або розстрочки, а також прощення (списання) кредиторами боргів боржника в умовах мирової угоди може передбачатися також виконання зобов'язань боржника третіми особами, обмін вимог кредиторів на акції боржника (якщо боржник є акціонерним товариством) та задоволення вимог кредиторів іншими способами, що не суперечать закону.

Арбітражний керуючий протягом п'яти днів з дня укладання мирової угоди повинен подати до господарського суду заяву про затвердження мирової угоди. До такої заяви крім тексту мирової угоди додаються:

- протокол засідання комітету кредиторів, на якому було прийнято рішення про укладання мирової угоди;
- список кредиторів із зазначенням поштової адреси, номеру (коду), що ідентифікує платника податків, та суми заборгованості;
- зобов'язання боржника щодо відшкодування усіх витрат, відшкодування яких

передбачено у першу чергу, крім вимог кредиторів, забезпечених заставою;

– попереднє погодження мирової угоди органом, уповноваженим управляти державним майном, стосовно державних підприємств або підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків.

У практиці проходження такої стадії у судовому провадженні ймовірні випадки, коли будь-хто з кредиторів не погоджується з умовами мирової угоди, якщо вони не цілком відповідають намірам такого кредитора, або має свої заперечення щодо змісту угоди. У разі виникнення такої ситуації відповідному кредиторові надається право виловити свої заперечення. Відповідно, на господарський суд покладається обов'язок заслухати кожного такого кредитора, навіть якщо на засіданні кредиторів він голосував за укладення мирової угоди.

Тому до документів, перелічених вище, додаються письмові заперечення кредиторів, які не брали участі в голосуванні про укладання мирової угоди чи проголосували проти укладання мирової угоди, за їх наявності.

Господарський суд має право відмовити у затвердженні мирової угоди тільки у разі порушення порядку укладання мирової угоди або коли умови мирової угоди суперечать законодавству. У разі винесення господарським судом ухвали про відмову в затвердженні мирової угоди вона вважається неукладеною. Винесення господарським судом ухвали про відмову у затвердженні мирової угоди не перешкоджає укладенню нової мирової угоди з іншими умовами.

За заявою будь-кого з кредиторів мирова угода може бути визнана господарським судом недійсною, якщо боржником подані недостовірні відомості про своє майно в бухгалтерському балансі або в інших документах, що свідчать про фінансове та майнове становище боржника, а також коли існують побоювання, що виконання мирової угоди призведе боржника до банкрутства. Розгляд підстав для такого рішення та прийняття відповідного рішення відбувається у межах провадження у справі про банкрутство з виконанням вимог процесуального законодавства.

Мирова угода може бути розірвана також за рішенням господарського суду у разі невиконання боржником умови мирової угоди щодо не менш як третини вимог кредиторів або вчиненні боржником дій, які завдають збитків чи порушують права та законні інтереси кредиторів.

Визнання мирової угоди недійсною є підставою для поновлення провадження у справі про банкрутство, про що господарським судом виноситься ухвала. Повідомлення про поновлення провадження у справі про банкрутство боржника публікується в порядку визнаному законодавчо.

У процесі визнання мирової угоди недійсною може виявитися, що певні розрахунки були вже зроблені. Вимоги кредиторів, по яких зроблені розрахунки згідно з умовами мирової угоди, вважаються погашеними. Кредитори, чії вимоги при їх задоволенні межували права та законні інтереси інших осіб, зобов'язані повернути все отримане за мировою угодою.

У разі якщо мирова угода не укладена, господарський суд визнає боржника банкрутом та розпочинає ліквідаційну процедуру.